

eul_wid: qwm-be

Ἀριστείδης ὁ ῥήτωρ · Aristides the Orator

Sacred Words Second

Ἱεροὶ λόγοι δεύτερος

Period: Ῥωμαϊκή [Roman](#)
Dialect: Ἀττικίζουσα [Atticizing](#)
Domain: Ῥητορική [Oratory](#)
Format: Λόγος [Oration](#)

291 Φέρε δὴ καὶ τῶν ἀνωτέρω μνημονεύσωμεν, ἐάν τι δυνώμεθα· ὦν τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς οὐδὲν ἡμῖν ἐπήγει γράφειν, ἀπιστίᾳ τοῦ μὴ περιέσεσθαι· ἔπειτα καὶ τὸ σῶμα οὕτως ἔχον οὐκ εἶα σχολάζειν τοῦτοις. χρόνου δὲ αὖ προελθόντος ἔν τι τῶν ἀδυνάτων εἶναι ἐδόκει καὶ μνημονεῦσαι ἕκαστα καὶ δι' ἀκριβείας εἰπεῖν· κρεῖττον οὖν εἶναι σιωπᾶν ὅλως ἢ λυμήνασθαι τοσούτοις ἔργοις. καὶ πολλάι μοι παραιτήσεις ἐγίνοντο ὑπὲρ τούτων καὶ πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τοὺς ἐπιτηδεῖους τοὺς αἰεὶ δεομένους εἰπεῖν καὶ ποιῆσαι περὶ αὐτῶν. νυνὶ δὲ τοσούτοις ἔτεσι καὶ χρόνοις ὕστερον ὄψεις ὄνειράτων ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς ἄγειν αὐτά πως εἰς μέσον. καίτοι τοσοῦτόν γε ἔχω λέγειν, ὅτι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς προεῖπεν ὁ θεὸς ἀπογράφειν τὰ ὄνειράτα· καὶ τοῦτ' ἦν τῶν ἐπιταγμάτων πρῶτον. ἐγὼ δὲ τῶν μὲν ὄνειράτων τὴν ἀπογραφὴν ἐποιούμην, ὁπότε μὴ δυναίμην αὐτοχειρίᾳ, ὑπαγορεύων· οὐ μέντοι προσετίθην οὐτ' ἐν οἷς ὄντι προσεγίγνετο ἕκαστα οὐθ' ὁποῖ' ἄττ' ἀπέβαινεν ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἦρκει μοι ὥσπερ ἀφοσιοῦσθαι πρὸς τὸν θεόν, ἅμα μὲν διὰ τὴν ἀδυναμίαν, ὥσπερ ἔφην, τοῦ σώματος, ἅμα δὲ οὐκ ἂν ποτε ἤλπισα εἰς τοσοῦτον προβῆσεσθαι προνοίας τὸν θεόν· ἢ δ' Ἀδράστεια κεκλήσθω μοι σὺν αὐτῷ. ἔτι δὲ καὶ τῷ μὴ πάντα ἐξ ἀρχῆς ἀρξάμενος γράφειν, ὥσπερ δακνόμενος καὶ τὰ λοιπὰ προϊέμην, τὰ μὲν ὡς ἂν ἐκὼν τις, τὰ δὲ ὡς ἄκων· ἐτέρας δὲ ὁδοὺς χαρίτων εὕρισκον πρὸς τὸν θεόν· ἐπεὶ μυριάδας γε ἐπῶν οὐκ ἔλαττον ἢ τριάκοντα ἡγοῦμαι τῆς ἀπογραφῆς εἶναι, ἀλλ' οὐτ' ἐπελθεῖν δὴ που ῥάδιον αὐτὰς οὐτ' ἐφαρμόττειν ἑκάστοις ὅπως εἶχε τὰ τῶν χρόνων· πρὸς τε τούτοις ἔστιν ἃ καὶ διεφορήθη ἐν τῇ παντοδαπῇ φθορᾷ καὶ ἀκрасίᾳ τῶν κατ' οἶκον περὶ τοὺς χρόνους τούτους. ὑπόλοιπον οὖν ἐστι κεφάλαια λέγειν, ἅλλα ἄλλοθεν ἀναμιμνησκόμενον, ὅπως ἂν ὁ θεὸς ἄγῃ τε καὶ κινή· καλοῦμεν δ' αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὰ ταῦτα, ὥσπερ πρὸς ἅπαντα. [30]

292 πάντως δ' ἐστὶ πρὸς ἅπαντα κλητὸς, εἰ δὴ τις θεῶν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκομίσθην ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, πολλὰ καὶ παντοῖα συνειλοχῶς τῷ σώματι ἀπὸ τῶν συνεχῶν καμάτων τε καὶ χειμῶνων, οἷς ἐχρησάμην ἀπιὼν διὰ Θράκης καὶ Μακεδονίας, ἔτι κάμνων ἐξελθὼν οἴκοθεν, ἦν τοῖς ἰατροῖς ἀπορία πολλὴ μὴ ὅτι ὠφελεῖν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐδὲ γνωρίσαι ὅ τι εἴη τὸ σύμπαν. χαλεπώτατον δ' ἀπάντων καὶ ἀπορώτατον ὅτι τοῦ πνεύματος ἀπεκεκλείμην, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς πραγματείας καὶ ἀπιστίας μόλις ἂν ποτε ἀνέπνευσα βιαίως καὶ ἀγαπητῶς, πνιγμοὶ τε παρηκολούθουν συνεχεῖς ἐν τῷ τραχήλῳ καὶ τὰ νεῦρα ἐπεφρίκει καὶ σκέπης ἔδει πλείονος ἢ φέρειν δυναίμην· χωρὶς δ' ἕτερα ἀμύθητα ἠνώχλει. ἐδόκει δὴ χρῆναι τοῖς ὕδασι χρήσασθαι τοῖς θερμοῖς, εἴ τι δυναίμην γενέσθαι ῥάων, ἢ τὸν ἀέρα μᾶλλον πως ἀνασχέσθαι· καὶ γὰρ ἦν ἥδη

χειμῶνος ὥρα, ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως οὐ πολὺ. ἐνταῦθα πρῶτον ὁ σωτὴρ χρηματίζειν ἤρξατο. ἀνυπόδητόν τε γὰρ προελθεῖν ἐπέταξε καὶ ἐβόων δὴ ἐν τῷ ὄνειράτι ὡς ἂν ὕπαρ τε καὶ ἐπ' ὄνειράτι τετελεσμένῳ, μέγας ὁ Ἀσκληπιὸς, τετέλεσται τὸ πρόσταγμα. ταῦθ' ἅμα προῖων ἐδόκουν βοᾶν. μετὰ ταῦτα κλῆσις καὶ ἄφιξις ἀπὸ Σμύρνης εἰς Πέργαμον μετὰ τῆς ἀγαθῆς τύχης. τὰ δ' ἐντεῦθεν ἔστι μὲν οὐ κατ' ἀνθρώπον διηγήσασθαι, ἐγχειρήτεον δὲ, ὥσπερ ὑπεθέμην, ἐξ ἐπιδρομῆς ἔνια αὐτῶν διελθεῖν. εἰ δέ τις τὰ ἀκριβέστατα γινῶναι βουλήσεται τῶν γεγενημένων ἡμῖν παρὰ τοῦ θεοῦ, ὥρα τὰς διφθέρας αὐτῷ ζητεῖν καὶ τὰ ὄνειράτα αὐτά. καὶ γὰρ ἰάματα παντὸς εἶδους καὶ διαλόγους τινὰς εὐρήσει καὶ λόγους ἐν μήκει καὶ φάσματα παντοῖα καὶ προρρήσεις ἀπάσας καὶ χρησιμῶδίας περὶ παντοδαπῶν πραγμάτων, τὰς μὲν καταλογάδην, τὰς δὲ ἐν μέτροις γεγονυίας, καὶ χαρίτων πάντ' ἄξια τῷ θεῷ μειζόνων ἢ τις ἂν εἰκάσαι. νῦν δὲ ἐνθένδε ποθὲν ἀρξώμεθα, ὡς ἐπειδὴ ἐγενόμεθα ἐν τῷ ἱερῷ, τῇ πρώτῃ τῶν νυκτῶν φανείς ὁ θεὸς τῷ τροφεῖ μου ἐν τῷ Σαλβίου τοῦ νῦν ὑπάτου σχήματι—ὅστις δὲ ὁ Σάλβιος οὕτω τότε γε ἦδειμεν· ὁ δ' ἐτύγχανε προσεδρεύων τῷ θεῷ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον—ἔφη δ' οὖν ὁ τροφεὺς ὡς ἐν τούτῳ δὴ τῷ σχήματι διαλεχθεῖη πρὸς αὐτὸν περὶ τῶν λόγων τῶν ἐμῶν ἄλλα τε δὴ, οἶμαι, καὶ ὅτι ἐπισημῆναιτο ὡδὶ λέγων, ἱεροὶ λόγοι. ^[5]

293 ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. μετὰ δὲ ταῦτα ἐδίδου τὰ ἰάματα αὐτῷ μοι, ὦν πρῶτον ἦν, ὡς ἔγωγε μέμνημαι, ὁ τοῦ βαλσάμου ὁπὸς, εἶναι δ' αὐτὸν δωρεὰν τοῦ Τελεσφόρου τοῦ Περγαμηνοῦ· ἔδει δ' αὐτῷ χρῆσθαι λούμενον ἐξιόντα ἐκ τοῦ θερμοῦ ὕδατος εἰς τὸ ψυχρόν· ἔπειτα ρύμματα ἄττα διὰ σταφίδων τε καὶ ἐτέρων μικτὰ, ἔπειτα μυρία ἐπὶ μυρίοις, ἃ πάντα παρὲς ἀναγκαίως τῶν παραδόξων μνησθῆναι βούλομαι. Πόθεν οὖν τις ἄρξεται, πολλῶν τε καὶ παντοίων ὄντων, καὶ ἅμα οὐκ ἐν μνήμῃ πάντων, πλήν γε δὴ τῆς χάριτος τῆς ὑπὲρ αὐτῶν; ἔπεμψέ με εἰς Χίον φήσας πέμπειν καθάρσεως ἕνεκα. ἀπήειμεν οὖν τὴν ἐπὶ Σμύρνης, καὶ μάλα ἐν ἀηδία ποιούμενοι καὶ νομίζοντες ἄνευ προστάτου γίνεσθαι καὶ ὡς ἀληθῶς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν πλεῖν, ἐπειδὴ τοῦ ἱεροῦ ἐγιγνόμεθα ἔξω. ὃν μὲν οὖν τρόπον ἅπαντες ἐξεπλάγησαν ἐν τῇ Σμύρνῃ, ὡς εἶδον φανέντα παρ' ἐλπίδας αὐτοῖς, τί τις ἂν λέγοι; ὡς δ' ἐγενόμεθα ἐν Κλαζομεναῖς, ἐδόκει χρῆναι περαιώσασθαι εὐθὺς Φωκαίας. καὶ ἐπειδὴ ἦμεν περὶ τὰς νήσους, Δρυμοῦσαν καὶ Πήλην, αὖρα τις εὐρου ὑπῆρχετο καὶ περαιτέρω προϊόντων εὐρος ἤδη λαμπρὸς, καὶ τέλος ἐξερράγη πνεῦμα ἐξαίσιον. καὶ τὸ πλοῖον ἐκ πρῶρας ἀρθὲν ἐπὶ πρύμναν ὥκλασε καὶ μικροῦ κατέδου· ἔπειτα ἐπεκλύζετο ἔνθεν καὶ ἔνθεν· ἔπειτα ἀπεστράφη ἔξω πρὸς τὸ πέλαγος. ἰδρῶς δὲ καὶ θόρυβος ναυτῶν καὶ βοαὶ πᾶσαι τῶν ἐμπλεόντων, συνέπλεον γὰρ δὴ καὶ τῶν ἐπιτηδείων τινές ἐμοὶ δὲ τοσοῦτον ἤρκεσεν εἰπεῖν, ὦ Ἀσκληπιέ. πολλὰ δὲ καὶ παντοῖα κινδυνεύσαντες καὶ τέλος περὶ αὐτὴν τὴν καταγωγὴν μυριάκις ἀνατραπέντες καὶ ἀπωσθέντες καὶ πολλὴν ἀγωνίαν τοῖς ὁρῶσι παρασχόντες διεσώθημεν ἀγαπητῶς καὶ μόλις. ἐπεὶ δὲ νύξ ἦκε, τὴν τε κάθαρσιν ὁ θεὸς κελεύει ποιεῖσθαι, σημήνας ἅφ' ὧν. καὶ ἐγένετο μέντοι οὐδὲν ἐλάττων ἢ ὑπὸ ἐλλεβόρου, ὡς ἔφασκον οἱ τούτου ἔμπειροι, ἅτε καὶ ὑπὸ τοῦ κλυδωνίου πάντων κεκινημένων. ^[35]

294 καὶ φράζει δὴ τὸ πᾶν, ὡς εἰμαρμένον τε εἶη ναυαγῆσαί μοι καὶ τούτου ἄρα ἕνεκα καὶ ταῦτα συμβαίη· καὶ νῦν ἔτι δύο ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ τοῦ παντάπασιν ἐκπλῆσαι τὸ χρεὼν, ἐμβάντα εἰς λέμβον ἐν τῷ λιμένι οὕτω ποιῆσαι, ὡς τὸν μὲν λέμβον ἀνατραπῆναι καὶ καταδῦναι, αὐτὸν δὲ ἐξάραντός τινος ἐξενεχθῆναι πρὸς τὴν γῆν· ἐν γὰρ τούτῳ τελεῖσθαι τὰ ἀναγκαῖα. ἐποιοῦμεν ταῦτα ἄσμενοι δηλονότι. καὶ πᾶσι δὴ θαυμαστὸν ἐδόκει τὸ σόφισμα τῆς ναυαγίας ἐπ' ἀληθινῷ τῷ κινδύνῳ γενόμενον. οὗ δὴ καὶ ἔγνωμεν ὅτι κακὸν τοῦ πελάγους ἄρα αὐτὸς ὁ σεσωκὼς ἦν. ἐπιθήκη δὲ τῆς εὐεργεσίας ἡ κάθαρσις. μετὰ δὲ ταῦτα κατεῖχεν ἐν τῇ Φωκαίᾳ, θαυμαστὰ οἶα σημαίνων, οὐ μόνον εἰς τὸ σῶμα ἔχοντα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπὶ πολλοῖς. καὶ δὴ καὶ τῶν ἀνέμων ἐπιεικῶς τοὺς μέλλοντας ἔσεσθαι προηκούομεν, ὥστε ὁπότε ἀκούοι τὰ ὄνειράτα ὁ ξένος ἡμῶν ὁ Ροῦφος—ἦν δὲ καὶ τᾶλλα πρῶτος Φωκαέων, καὶ πως οὐδ' αὐτὸς ἀνήκοος

Ἀσκληπιοῦ—πολλὴν εἶναι τὴν ἔκπληξιν αὐτῷ ταῦτα ἀκούοντι παρ’ ἡμῶν ἔνδον, ἃ ἔξω καταλελοιπῶς εἰσῆει. καὶ δὴ γάλακτός ποτε ἐδέησε τοῦ θεοῦ κελεύσαντος· ἦν δὲ οὕτω σχεδὸν γὰρ ἦν τετράς ἐπὶ δέκα τοῦ δευτέρου μηνός, ὡς νομίζομεν οἱ αὐτῇ, ἐδόκει δὲ χρῆναι ζητεῖν. καὶ πορευθεὶς ὁ Ῥοῦφος εἰς ἐσχατιάν τινα τῶν αὐτοῦ εὕρισκει τετοκυῖαν οἷν αὐτονυχί, καὶ κομίσας δίδωσι τὸ γάλα. τέλος δὲ ἀφίησιν ἡμᾶς ὁ θεὸς τοῦ πλοῦ τοῦ εἰς τὴν Χίον, ἄλλα τε δὴ καὶ δεῖξας καὶ προειπὼν, καὶ ἐφ’ ἅπασιν ἔδοξα ὡς κατεσχισμένον τε εἶη τὸ πλοῖον καὶ οὐδὲν ἔτι. ἔστι δὲ χωρίον Γενναῖς, ἀπέχον τῆς Φωκαίας οὐ πολὺ, ἐνταῦθα ἡμέρας τινὰς διαγαγὼν ἡμᾶς ἐν τοῖς ὕδασι ἐπανῆγεν εἰς τὴν Σμύρναν. ὡς τοίνυν ἐγενόμεθα ἐν τῇ Σμύρνῃ, φαίνεται μοι ἐν τοῖς ὕδασι τινὶ σχήματι. ἦν ἅμα μὲν Ἀσκληπιός, ἅμα δὲ Ἀπόλλων, ὃς τε δὴ Κλάριος καὶ ὁ καλλίτεκνος καλούμενος ἐν Περγάμῳ, οὗ ὁ πρῶτος τῶν ναῶν τῶν τριῶν ἐστίν. ^[30]

295 ἐν τούτῳ τῷ σχήματι στὰς ἔμπροσθεν τῆς εὐνῆς προβαλὼν τοὺς δακτύλους καὶ χρόνους τινὰς συλλογισάμενος, ἔχεις, ἔφη, δέκα ἔτη παρ’ ἐμοῦ καὶ τρία παρὰ τοῦ Σαράπιδος—καὶ ἅμα τὰ τρία καὶ δέκα ὡς ἑπτακαίδεκα ἐφάνη τῇ θέσει τῶν δακτύλων— ταῦτα δὲ εἶναι οὐκ ὄναρ, ἀλλ’ ὕπαρ, εἴσεσθαι δὲ καὶ αὐτόν. καὶ ἅμα κελεύει καταβάντα εἰς τὸν ποταμὸν τὸν πρὸ τῆς πόλεως ῥέοντα λούσασθαι, ἡγήσεσθαι δὲ τῆς ὁδοῦ παῖδα ἄνηβον, καὶ δείκνυσι τὸν παῖδα. Καὶ τὰ μὲν κεφάλαια τῆς ἐπιφανείας ταῦτά ἐστιν, ὡς ἀντὶ τοῦ παντός γ’ ἂν ἐποιησάμην καὶ καθ’ ἕκαστα δύνασθαι δι’ ἀκριβείας διεξελεῖν. ἦν δὲ καὶ δὴ μέσος χειμῶν καὶ βορέας μέγας καὶ κρυμὸς, καὶ αἱ ψηφίδες οὕτως ὑπὸ τοῦ πάγου πρὸς ἀλλήλας ἐδέδεντο ὥστε ἐοικέναι κρυστάλλῳ συνεχεῖ, καὶ τὸ ὕδωρ οἶον εἰκὸς ἐν τοιοῦτῳ ἀέρι. ἐπεὶ δ’ ἐξηγγέλθη τὰ τῆς ἐπιφανείας, παρέπεμπον ἡμᾶς οἱ φίλοι, καὶ τῶν ἱατρῶν οἳ τε δὴ συνήθεις καὶ ἄλλοι οἳ μὲν ὡς ἀγωνιῶντες, οἳ δὲ καὶ τῆς ἱστορίας ἔνεκα ἐπεγένετο δὲ καὶ ἄλλος ὄχλος συχνός, καὶ γὰρ τις καὶ διάδοσις ἔτυχεν ἔξω πυλῶν οὔσα καὶ πάντ’ ἦν κάτοπτα ἀπὸ τῆς γεφύρας. ἦν δέ τις Ἡρακλέων ἱατρός, ἐταῖρος ἡμέτερος, ὃς πρὸς ἐμὲ ὡμολόγησε τῇ ὑστεραίᾳ ἢ μὴν πεπεικῶς αὐτὸν ἰέναι, ὡς εἰ τὰ κράτιστα πράξαιμι, ὁπισθοτόνῳ συνέξομαι, ἢ τῷ ἄλλῳ τοιοῦτῳ. ὡς δὲ ἐγενόμεθα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, οὐδὲν ἔδει τοῦ παρακελευσομένου, ἀλλ’ ἔτι τῆς θερμῆς τῆς ἐκ τῆς ὀψευς τοῦ θεοῦ μεστός ὢν ἀπορρίψας τὰ ἱμάτια οὐδ’ ἀνατρίψασθαι δεηθεὶς, ἵεμαι οὐ τοῦ ποταμοῦ τὸ βαθύτατον ἦν. ἔπειθ’ ὥσπερ ἐν κολυμβήθρᾳ καὶ μάλα ἡπίου καὶ κεκραμένου ὕδατος ἐχρώμην διατριβῇ, ἐννέων τε καὶ ἀνακλύζων ἐμαυτὸν πάντη. ὡς δ’ ἐξέβην, ὅτε δὴ χρώς πᾶς ἦνθαι καὶ τὸ σῶμα πάντη κοῦφον ἦν, καὶ βοή πολλή τῶν τε παρόντων καὶ ἐπιόντων, τὸ πολυύμνητον δὴ τοῦτο βοώντων, μέγας ὁ Ἀσκληπιός. καὶ τὰ ἀπὸ τούτου τίς ἂν ἐνδείξασθαι δυνηθείη; ἅπαν γὰρ τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς τὸ εἰς εὐνὴν διεσωσάμην τὴν ἐπὶ τῷ λουτρῷ σχέσιν, καὶ οὔτε τι ξηροτέρου οὔτε ὑγροτέρου τοῦ σώματος ἡσθόμην, οὐ τῆς θερμῆς ἀνῆκεν οὐδὲν, οὐ προσεγένετο, οὐδ’ αὖ τοιοῦτον ἢ θερμὴ ἦν, οἶον ἂν τῷ καὶ ἀπ’ ἀνθρωπίνης μηχανῆς ὑπάρξειεν, ἀλλὰ τις ἦν ἀλέα διηνεκῆς, δύναμιν φέρουσα ἴσῃ διὰ παντός τοῦ σώματός τε καὶ τοῦ χρόνου. ^[5]

296 παραπλησίως δὲ καὶ τὰ τῆς γνώμης εἶχεν. οὔτε γὰρ οἶον ἡδονὴ περιφανῆς ἦν οὔτε κατ’ ἀνθρωπίνην σωφροσύνην ἔφησθα ἂν εἶναι αὐτὸ, ἀλλ’ ἦν τις ἄρρητος εὐθυμία, πάντα δεύτερα τοῦ παρόντος καιροῦ τιθεμένη, ὥστε οὐδ’ ὁρῶν τὰ ἄλλα ἐδόκουν ὁρᾶν· οὕτω πᾶς ἦν πρὸς τῷ θεῷ. ἀλλὰ τὸ ἐντεῦθεν σὸν ἤδη, ὦ δέσποτα, γίγνεται δεῖξαι καὶ παραστῆσαι ὃ τι ἐξῆς λέγοντες καὶ ὅποι τραπόμενοι σοί τ’ ἂν κεχαρισμένα ποιοῖμεν καὶ τοῦ λόγου προῖοιμεν ὡς κάλλιστα. πότερα ἐπειδὴ ποταμοῦ καὶ χειμῶνος τοιοῦτου καὶ λουτροῦ μνεῖαν ἐποιησάμην, ἕτερα ἐφεξῆς τῆς αὐτῆς ιδέας λέγω καὶ οἶον κατάλογόν τινα λουτρῶν ποιῶμαι χειμερίων τε καὶ θείων καὶ πάντως παραδόξων; ἢ διαλαβὼν τὸν λόγον καὶ τινα τῶν ἐν μέσῳ διηγῶμαι; ἢ κράτιστον καὶ τὰν τῷ μέσῳ πάντα ὑπερβάντα ἀποδοῦναι τὸ τέλος τῷ πρώτῳ λόγῳ, πῶς ἔσχε τὰ τῆς χρησιμωδίας τῆς περὶ τῶν ἐτῶν καὶ πῶς ἅπαντα ἀπέβη; πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἄλλα ἐπεσήμηνεν ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἐφεστηκότων ἀεὶ κινδύνων ἐξαρπάζων, οἳ πυκνοὶ νυκτὸς ἐκάστης καὶ ἡμέρας

ἦσαν, ἄλλοτε ἄλλοι προσβάλλοντες, τότε δὲ ἐπανιόντες οἱ αὐτοὶ, καὶ ὁπότε ἀπαλλαγεῖν τις, ἀντιλαμβάνοντες ἕτεροι, καὶ πρὸς ἕκαστα τούτων ἀλεξιφάρμακα ἦει παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ παραμυθία παντοῖα καὶ ἔργω καὶ λόγῳ· ἐν δὲ δὴ καὶ τότε μέμνημαι πραχθὲν αὐτῷ ποτε. ἔφη χρῆναι τελευτᾶν εἰς τρίτην ἡμέραν, καὶ ταῦτα ἀναγκαίως ἔχειν, καὶ ἅμα σύμβολα ἔδωκε, καὶ ὅποι' ἄττα ἔσται τὰ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας, καὶ γὰρ τὸν ἀέρα ὁποῖος καὶ τὸν ἡνίοχον ὅπου φανήσοιτο καὶ ἄλλα ἔδωκε σύμβολα τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ δεῖν οὕτω ποιεῖν, πρῶτον μὲν ἀναβάντα ἐπὶ τὸ ζευγος ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν διὰ τῆς πόλεως ῥέοντα, γενόμενον δὲ οὗ ἔστιν ἤδη ἔξω τῆς πόλεως ἱερὰ δρᾶσαι ἐπιβόθρια, οὕτω γὰρ αὐτὰ προσεῖπεν, ἔδει δὲ ἄρα βόθρους ὀρύξαντα ἐπ' αὐτῶν δρᾶσαι τὰ ἱερὰ οἷσισι δὴ καὶ ἔδει θεῶν· ἔπειτα ἀναστρέφοντα λαβόντα κέρματα διαβαίνειν τε τὸν ποταμὸν καὶ ἀπορρίπτειν, καὶ ἕτερ' ἄττα, οἶμαι, πρὸς τούτοις ἐκέλευσε. ^[5]

297 μετὰ δὲ ταῦτα ἐλθόντα εἰς τὸ ἱερὸν θῦσαι τῷ Ἀσκληπιῷ τέλεια καὶ στησαι κρατῆρας ἱεροὺς καὶ νεῖμαι μοίρας ἱερὰς ἅπασι τοῖς συμφοιτηταῖς· δεῖν δὲ καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ παρατέμνειν ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ παντός. ἀλλὰ γὰρ εἶναι τοῦτο ἐργῶδες, τοῦτο μὲν καὶ δὴ παριέναι μοι, ἀντὶ δὲ τούτου τὸν δακτύλιον ὃν ἐφόρουν περιελόμενον ἀναθεῖναι τῷ Τελεσφόρῳ, τὸ γὰρ αὐτὸ ποιεῖν ὥσπερ ἂν εἰ τὸν δάκτυλον αὐτὸν προείμην, ἐπιγράψαι δὲ εἰς τὴν σφενδόνην τοῦ δακτυλίου, Κρόνου παῖ· ταῦτα ποιοῦντι σωτηρίαν εἶναι. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἔξεστιν εἰκάζειν ὅπως διεκέιμεθα, καὶ ὁποῖαν τινὰ ἀρμονίαν πάλιν ἡμᾶς ἡρμόσατο ὁ θεός. σχεδὸν γὰρ ὥσπερ ἐν τελετῇ περὶ πάντα ταῦτα διήγομεν, παρεστῶσης ἅμα τῷ φόβῳ τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος. ἀκόλουθα δὲ τούτοις καὶ εἰς ταυτὸν φέροντα καὶ τὰ χρόνῳ ὕστερον γενόμενα, ἐξ ὧν τὸ ἀψίνθιον ἔπιον. Ὅτι μὲν δὴ τῷ παντὶ φρικωδέστερον καὶ ἐναργέστερον αὐτὰς τὰς ὀψεις καθαρὰς διηγεῖσθαι δῆλον, ἀνάγκη δὲ ἐπὶ τῶν πλείστων χρῆσθαι τῇ ὑποθέσει ἥπερ ἐνεστησάμην, καὶ κεφάλαια ἐπιτρέχειν, ὅπως ἂν ἀπαντᾷ τῷ λόγῳ. ἦν Φιλάδελφος τῶν νεωκόρων ἄτερος· τούτῳ γίγνεται τῆς αὐτῆς νυκτὸς ὀψις ὀνείρατος ἥπερ κάμοι, μικρὰ δὲ πῶς παρήλλαττεν. ἐδόκει ὁ μὲν Φιλάδελφος, τοσαῦτα γὰρ οὖν ἔχω διαμνημονεῦσαι, ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ ἱερῷ πλῆθος ἀνθρώπων εἶναι λευχειμονούντων καὶ συνεληλυθότων κατὰ τὸν θεὸν, ἐν δ' αὐτοῖς ἐστῶτα ἐμὲ δημηγορεῖν τε καὶ ὑμνεῖν τὸν θεόν, ἄλλα τε δὴ λέγοντα παντοῖα καὶ ὡς παρατρέψειέ μου τὰς μοίρας πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, ἔναγχος δὲ ὅτε καὶ ἀψίνθιον προσευρὼν προστάξειε πιεῖν ὅξει διειμένον, ὡς μὴ δυσχεράναιμι. καὶ τινα κλίμακα, οἶμαι, ἐξήγγελλεν ἱερὰν καὶ παρουσίαν καὶ δυνάμεις τινὰς τοῦ θεοῦ θαυμαστάς. ταῦτα μὲν ὁ Φιλάδελφος ἐδόκει· ἐμοὶ δὲ αὐτῷ τοιάδε ἐγίγνετο. ^[35]

298 ἐδόκουν ἐν τοῖς προπυλαίοις ἐστάναι τοῦ ἱεροῦ, συνειλέχθαι δὲ καὶ ἄλλους πολλοὺς τινας, ὥσπερ ἡνίκα ἂν τὸ ἱερὸν καθάρσιον γίγνηται, εἶναι δὲ λευχείμονάς τε καὶ τᾶλλα πρέποντα τῷ σχήματι. ἐνταῦθα δὲ ἄλλας τε φωνὰς ἠφίειν εἰς τὸν θεὸν καὶ δὴ καὶ μοιρονόμον προσεῖπον αὐτὸν, ὡς τὰς μοίρας τοῖς ἀνθρώποις διανέμοντα. ὠρμᾶτο δὲ μοι τὸ ῥῆμα ἀπὸ τῶν εἰς ἑμαυτόν. κάπὶ τούτοις ἦν τὸ ἀψίνθιον ὄντινα δὴ τρόπον δηλωθὲν, ἐδηλώθη δὲ ὡς ἐναργέστατα, ὥσπερ οὖν καὶ μυρία ἕτερα ἐναργῇ τὴν παρουσίαν εἶχε τοῦ θεοῦ. καὶ γὰρ οἷον ἄπτεσθαι δοκεῖν ἦν καὶ διαισθάνεσθαι ὅτι αὐτὸς ἦκοι καὶ μέσῳς ἔχειν ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως καὶ βούλεσθαι ἐκβλέπειν, καὶ ἀγωνιᾶν μὴ προαπαλλαγεῖν, καὶ ὧτα παραβεβληκέναι καὶ ἀκούειν, τὰ μὲν ὡς ὄναρ, τὰ δὲ ὡς ὕπαρ, καὶ τρίχες ὀρθαῖ καὶ δάκρυα σὺν χαρᾷ καὶ γνώμης ὄγκος ἀνεπαχθῆς, καὶ τίς ἀνθρώπων ταῦτά γ' ἐνδείξασθαι λόγῳ δυνατός; εἰ δὲ τις τῶν τετελεσμένων ἐστὶ, σύνοιδέ τε καὶ γνωρίζει. ὀφθέντων δὲ τούτων, ἐπειδὴ ἔως ἐγένετο, καλῶ τὸν ἱατρὸν Θεόδοτον· καὶ ὡς ἦκε, διηγοῦμαι τὰ ὀνείρατα. ὁ δ' ἐθαύμαζε μὲν ὡς εἶχε δαιμονίως, ἠπόρει δὲ ὅ τι χρῆσοιτο, χειμῶνός τε ὦρα καὶ ἅμα τὴν ἄγαν ἀσθένειαν τοῦ σώματος δεδιώς· μηνῶν γὰρ ἤδη συχνῶν ἐκέιμην ἔνδον. ἔδοξεν οὖν ἡμῖν οὐ χειρόν εἶναι μεταπέμψασθαι καὶ τὸν νεωκόρον τὸν

Ἀσκληπιακὸν, ὥρουν δ' ἐν αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, καὶ ἅμα εἰώθειν κοινοῦσθαι τὰ πολλὰ τῶν ἐνυπνίων αὐτῷ. ἦκεν ὁ νεωκόρος· καὶ οὐκ ἔφθημεν ἡμεῖς ἀρξάμενοι πρὸς αὐτὸν λόγου, καὶ ὃς ἄρχεται διηγεῖσθαι ἡμῖν· ἄρτι, ἔφη, ἦκω παρὰ τοῦ συννόμου, τὸν Φιλάδελφον λέγων, αὐτὸς δέ με καὶ ἐκάλεσεν· εἶδε γὰρ νυκτὸς ὄψιν θαυμαστὴν σοὶ διαφέρουσαν. καὶ οὕτω διηγεῖτο μὲν ὁ Ἀσκληπιακὸς ἃ εἶδεν ὁ Φιλάδελφος, ἐπιδιηγεῖται δὲ αὐτὸς ὁ Φιλάδελφος ὑφ' ἡμῶν κληθεὶς. ὥς δὲ συνέβαινε τὰ ὀνείρατα, ἐχρώμεθα ἤδη ἰάματι, καὶ ἔπιον δὴ ὅσον οὐδεὶς πω πρόσθεν, καὶ τῆς ὑστεραίας κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπισημήναντος τοῦ θεοῦ. καὶ τὴν μὲν ῥαστώνην τὴν περὶ τὴν πόσιν ἢ ὅσον ὤνησε τί τις ἂν λέγοι; ὅθεν δ' οὖν ὁ λόγος οὗτος ὠρμήθη, τὰ γὰρ τῶν μοιρῶν ὥς κατεστήσατό μοι, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις λογίοις καὶ πρότερον καὶ ὕστερον γενομένοις, κατὰ ταυτὸν ἀμφοτέροις ἐδηλώθη μετὰ τοιαύτης τῆς βοηθείας. ^[35]

299 Φέρε δὴ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἀποδῶμεν λόγον, καὶ συνάψωμεν ὥς ἔσχε τὰ τῆς χρησιμωδίας τῆς περὶ τῶν ἐτῶν. ὅτι μὲν γὰρ ἅπαντα τοῦτον τὸν χρόνον αὐτὸς ἦν ὁ σώζων καὶ ἡμέραν ἐφ' ἡμέραν δωρούμενος, μᾶλλον δὲ καὶ νῦν αὐτός ἐστιν ὁ σώζων, συνίσασιν ὅσοι καὶ μικρὸν τι τῶν ἡμετέρων ἴσασιν. ἀλλ' ἐπειδὴ διεγένετο χρόνος ὁ τῆς προρρήσεως, συνέβη τοιάδε. μικρὸν δὲ ἀναλήψομαι. ἔτυχον μὲν ὦν ἐν τῷ προαστείῳ κατὰ θέρους ἀκμὴν, νόσος δὲ κατέσχε λοιμώδης πάντας σχεδὸν τοὺς προσχώρους. τῶν δὲ οἰκετῶν τὸ μὲν πρῶτον δύο καὶ τρεῖς ἔκαμνον, ἔπειτα ἄλλος καὶ ἄλλος· ἔπειτ' ἔκειντο ἅπαντες καὶ νεώτεροι καὶ πρεσβύτεροι· τελευταῖος δὲ ἐλήφθη ἐγώ. ἰατροὶ δὲ ἐφοίτων ἐξ ἄστεος καὶ τοῖς ἀκολουθοῦσι αὐτῶν ἐχρώμεθα διακόνους, οἱ δὲ τινες καὶ αὐτοὶ προσεδρεύοντες ἀντὶ διακόνων ἦσαν. ἔκαμνε δὲ καὶ ὑποζύγια, καὶ εἴ που κινηθεῖη τις, εὐθύς πρὸ θυρῶν ἔκειτο· ὥστε οὐδ' ἂν πλῶ χρήσασθαι περὶ τῶν συμβαινόντων ἐξῆν ἔτι ῥαδίως. πάντα δ' ἦν μεστὰ ἀθυμίας, οἰμωγῆς, στόνου, δυσκολίας ἀπάσης, ἦσαν δὲ κὰν τῇ πόλει νόσοι δειναί. τέως μὲν οὖν ἀντεῖχον οὐδὲν ἦττον τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας ἢ τῆς ἐμαυτοῦ προνοούμενος, ἔπειτα ἐπέτεινέ τε ἡ νόσος καὶ κατελήφθη ὑπὸ δεινοῦ πυρὸς χολῆς παντοίας, ἢ συνεχῶς νύκτα καὶ ἡμέραν ἠνώχλει, καὶ τῆς τροφῆς ἀπεκεκλείμην καὶ ἡ δύναμις κατελέλυτο. καὶ οἱ ἰατροὶ ἀφίσταντο καὶ τελευτῶντες ἀπέγνωσαν παντάπασι, καὶ διηγέεσθαι ὥς οἰκησομένου αὐτίκα. τὸ μέντοι τοῦ Ὀμήρου κὰν τούτοις εἶπες ἂν, τὸ Νόος γε μὲν ἔμπεδος ἦεν. οὕτω παρηκολούθουν ἐμαυτῷ, ὥσπερ ἂν ἄλλω τινὶ, καὶ ἡσθανόμην ὑπολείποντος ἀεὶ τοῦ σώματος, ἕως εἰς τοῦσχατον ἦλθον. τοιούτων δὲ ὄντων ἔτυχον μὲν εἰς τὸ εἶσω τετραμμένος τῆς κλίνης, ἔδοξα δὲ ὡς ὄναρ· αὐτὸ δὲ ἦν ἄρα ἡ λύσις· ἔδοξα δὲ καὶ δὴ ἐπὶ τέλει τοῦ δράματος εἶναι, καὶ τοὺς ἐμβάτας ἀποτίθεσθαι, καὶ τὰς κρηπίδας μεταλήψεσθαι τοῦ πατρός. ^[30]

300 κὰν τούτοις ὄντα στρέφει μὲ ὁ σωτὴρ Ἀσκληπιὸς τὴν εἰς τὸ ἔξω στροφὴν ἐξαίφνης. ἔπειτα οὐ πολὺ ὕστερον ἢ Ἀθηνᾶ φαίνεται τὴν τε αἰγίδα ἔχουσα καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος καὶ σύμπαν δὴ σχῆμα οἷα περ ἢ Ἀθήνησιν ἢ Φειδίῳ. ἀπῶξε δὲ καὶ τῆς αἰγίδος ὅτι ἡδιστον, καὶ ἦν κηρῷ τινι προσφερῆς, θαυμαστὴ καὶ αὕτη τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος. ἐφαίνετο μὲν δὴ μόνῳ στᾶσα καταντικρὺ καὶ ὅθεν αὐτὴν ὡς κάλλιστα ἔμελλεν ὄψεσθαι. ἐγὼ δὲ ἐπεδείκνυν καὶ τοῖς παροῦσι, δύο δ' ἦσθην τῶν φίλων καὶ τροφῶν, βοῶν καὶ ὀνομάζων τὴν Ἀθηνᾶν ὅτι ἐσθήκοι τε αὕτη ἀπαντικρὺ καὶ διαλέγοιτο καὶ τὴν αἰγίδα ἀπεδείκνυν· οἱ δ' οὐκ εἶχον ὅ τι χρῆσαιτο, ἀλλ' ἠπόρουν τε καὶ ἐδεδοίκεσαν μὴ παραληρῶν ἄρα τυγχάνω, πρὶν γε δὴ τὴν τε δύναμιν συνεώρων ἀναφερομένην καὶ τῶν λόγων ἤκουσαν ὦν ἤκουσα παρὰ τῆς θεοῦ. καὶ ἔστιν ἃ μέμνημαι τοιάδε. ἀνεμίμνησκέ με τῆς Ὀδυσσεείας καὶ ἔφασκεν οὐ μύθους εἶναι ταῦτα, τεκμαίρεσθαι δὲ χρῆναι καὶ τοῖς παροῦσι. δεῖν οὖν καρτερεῖν, εἶναι δ' αὐτὸν πάντως καὶ τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὸν Τηλέμαχον καὶ δεῖν αὐτῷ βοηθεῖν· καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ἤκουσα. οὕτως ἐφάνη τε ἡ θεὸς καὶ παρεμυθήσατο καὶ ἀνέσσωσε καὶ δὴ κείμενον καὶ τῶν εἰς τὴν τελευτὴν οὐδενὸς ἔτι ἐλλείποντος. καὶ δῆτα εὐθύς με εἰσῆλθε κλύσματι χρήσασθαι μέλιτος Ἀττικοῦ, καὶ ἐγένετο κάθαρσις χολῆς. καὶ μετὰ ταῦτα ἦκεν ἰάματα καὶ τροφαί· πρῶτον μὲν ἦπαρ, οἶμαι, χηνὸς μετὰ

τὴν πολλὴν ἀπόρρησιν πρὸς ἅπαντα τὰ σιτία· ἔπειτα ὑείου τι ὑπογαστρίου. ἔπειτ' ἐκομίσθην εἰς τὴν πόλιν ἐπ' ὀρήματος καταστέγου καὶ μακροῦ, καὶ κατὰ μικρὸν οὕτω συνηγειρόμην μόλις τε καὶ χαλεπῶς, οὐ μέντοι πρότερόν γε ὁ πυρετὸς παντελῶς ἐξέλιπε πρὶν ἐτελεύτησέ μοι τῶν τροφίμων ὁ πλείστου ἄξιος. τῇ δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ, ὡς ὕστερον ἔγνων, ἐκεῖνός τε ἐτεθνήκει καὶ ἡ νόσος ὥχeto ἀπιοῦσα. οὕτω τὸν τε ἄχρι τούτου χρόνον δωρεὰν ἔσχον παρὰ τῶν θεῶν καὶ μετὰ τοῦτο ἀνεβίωον ὑπὸ τοῖς θεοῖς καὶ τις οἶον ἀντίδοσις αὕτη συνέβη. ^[35]

301 Καὶ τὰ μὲν τῆς προρρήσεως τῆς περὶ τῶν ἐτῶν καὶ τῆς ὕστερον ἀσθενείας εἰς τοῦτο συμβάσης καὶ τῶν περὶ ταῦτα ἐπιφανειῶν οὕτως ἔσχεν. ἀρμόττοι δ' ἂν ἴσως περὶ τῶν λουτρῶν ἤδη λέγειν, οἷς διήγαγεν ἡμᾶς, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἅμα τῇ προρρήσει τὸ λουτρὸν ἐπέταξε τὸ ἐν τῷ ποταμῷ. ἦσαν οἱ κατάρροι καὶ ἡ περὶ τὴν ὑπερώαν ἀπορία καὶ πάντα πάχνης ἦν πλέα καὶ πυρὸς, καὶ ἡ τοῦ στομάχου κάκωσις ἤκμαζε καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ παντοῖα, καὶ κατεκεκλειμνὴν θέρους ὥρα. καὶ ἐγίγνετο ταῦτα ἐν Περγάμῳ ἐν τῷ τοῦ νεωκόρου τοῦ Ἀσκληπιακοῦ. πρῶτον μὲν οὖν ἐπέταξεν αἷμα ἀφελεῖν ἀπ' ἀγκῶνος καὶ προσέθηκεν, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι, λίτρας εἴκοσι καὶ ἑκατόν· τὸ δ' ἦν ἄρα δηλοῦν ὡς οὐκ ὀλίγων δεήσοι τῶν φλεβοτομιῶν, ἐφάνη δ' ἐκ τῶν ὕστερον. οἱ τε γὰρ νεωκόροι ἐν τούτῳ ὄντες ἡλικίας καὶ πάντες οἱ περὶ τὸν θεὸν θεραπευταὶ καὶ τάξεις ἔχοντες ὠμολόγουν αἰεὶ δὴ ποτε μηδένα πω τῶν πάντων συνειδέναι τοσαῦτα τμηθέντα, πλήν γε Ἰσχύρωνος, εἶναι δ' ἐν τοῖς παράδοξον τό γ' ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπερβάλλειν τὸ καθ' ἡμᾶς ἄνευ τῶν ἄλλων παραδόξων, ἃ προσῆν ταῖς φλεβοτομίαις, οἷόν περ οὖν καὶ τότε εὐθέως συνέβη. μιᾷ μὲν γὰρ, οἶμαι, ὕστερον ἡμέρᾳ ἢ δυοῖν γε ἐκέλευσε πάλιν ἐκ τοῦ μετώπου ἀφελεῖν, καὶ τινι τῶν ἐκ τῆς Ῥωμαίων βουλῆς παρεδρεύοντι καὶ αὐτῷ ταυτὸν τοῦτο ἐκέλευσεν, ἐπισημνιάμενος ὅτι καὶ Ἀριστείδῃ προστέτακται—Σηδᾶτος ὄνομα αὐτῷ, βέλτιστος ἀνδρῶν, ὃς ἐμοὶ ταῦτα αὐτὸς διηγείτο—ἐν μέσῳ δὲ τούτων τῶν φλεβοτομιῶν προστάττει μοι τὸ λουτρὸν τὸ ἐν τῷ Καΐκῳ, καὶ ἔδει τὰ ἔρια ἀπορρίψαντα ὁδοιπορεῖν καὶ λουῖσθαι· ὄψεσθαι δὲ καὶ ἵππον λούμενον καὶ τὸν νεωκόρον ἐστῶτα ἐπὶ τῆς ὄχθης τὸν Ἀσκληπιακόν. ταῦτα προεῖρητο καὶ ταῦτα ἐγίγνετο. ἔτι μὲν προσιῶν τῷ ποταμῷ τὸν ἵππον ὀρῶ λούμενον. λουμένου δέ μου παρῆν ὁ νεωκόρος καὶ ἐστῶς ἐπὶ τῆς ὄχθης ἑώρα. ἡ δὲ ἐπὶ τούτῳ κουφότης καὶ ἀναψυχὴ θεῷ μὲν καὶ μάλα ραδίᾳ γινῶναι, ἀνθρώπῳ δὲ ἢ νῶ λαβεῖν ἢ ἐνδείξασθαι λόγῳ οὐ πάνυ ράδιον. ^[35]

302 ἔτερον τοίνυν λουτρὸν ἐν Σμύρνῃ προσετάχθη χειμῶνος ἱσταμένου, ἔδει δὲ πορευθέντα πρὸς τὰς πηγὰς τὰς θερμὰς τῷ μὲν θερμῷ ὕδατι μὴ χρῆσθαι, τῷ δὲ παραρρέοντι ποταμῷ, καὶ ἦν ἡμέρα πᾶσα ἔφουδρός τε καὶ ψυχρὰ καὶ τὸ ὕδωρ τοσοῦτον διέλιπεν ὅσον ἀρκέσαι τῇ πορείᾳ· καὶ πρῶτον ἦν τῶν θαυμάτων τοῦτο. δείλη τε ἦν ὀψία καὶ τὸ λουτρὸν ἐγίγνετο καὶ ἐπέπνει βορέας ἀκραίης. ταυτὶ δὲ ἐν Περγάμῳ πάλιν χειμῶνός τε καὶ ἐν λεπτότητι θαυμαστῇ τοῦ σώματος, ὥστε πολὺν χρόνον πάνυ τοῦ οἰκήματος οὐκ ἐξέβην οὐ κατεκείμην. ἐκέλευσε λούσασθαι τῷ ποταμῷ τῷ διὰ τῆς πόλεως ῥέοντι· ὁ δ' ἔρρει πολὺς ἐξ ὄμβρων, καὶ προεῖπεν ὡς τριῶν τῶν λουτρῶν ἐσομένων. γενομένου δὲ τοῦ προστάγματος ὡς ἐπύθοντο συνῆλθον οἱ σπουδαιότατοι τῶν φίλων παραπέμποντες καὶ φροντίζοντες ὃ τι ἀποβήσοιτο, καὶ ἅμα ἀντ' ἄλλης ἱστορίας ποιούμενοι ἰδεῖν τὰ γινόμενα, καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡ ἡμέρα χειμέριος ἦν. πρῶτον μὲν οὖν ὕσθημεν παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ τὸ πρῶτον ἦν τῶν λουτρῶν τοῦτο· καὶ γὰρ ἀνῆξιμεν ἀνωτέρω τὴν ἐφ' Ἴππωνος, βουλόμενοι καθαρῷ τῷ ὕδατι ἐντυχεῖν καὶ ὁ μήπω ὠμίληκε τῇ πόλει. ὡς δὲ ἐγενόμεθα ἐπὶ τῆς ὄχθης, οὐδεὶς τῶν φίλων ἐθάρρει παρακελεύσασθαι, καίτοι παρῆν μὲν ὁ νεωκόρος αὐτὸς, παρῆσαν δὲ καὶ τῶν φιλοσόφων τινές, ἄνδρες καλοὶ κάγαθοι, ἀλλ' ὅμως ἀγωνιῶντες καὶ ἀπορούμενοι φανεροὶ πάντες ἦσαν. καγὼ τὰ τε ἱμάτια ἀπερρίπτουν καὶ καλέσας τὸν θεὸν ἵεμαι εἰς μέσον τὸν πόρον. ὁ δὲ ἐκυλίνδει μὲν πέτρας, ἔφερε δὲ ὕλην, ἐκύμαινε δὲ ὥσπερ ἐξ ἀνέμου, καὶ τῶν κάτω φανερόν ἦν οὐδὲν, ἡχὴ δὲ καὶ θόρυβος πολὺς.

ένταῦθα δὴ αἱ μὲν πέτραι ἀντὶ φύλλων περιέρρεον, τὸ δὲ ὕδωρ οὕτω κοῦφον ἦν ὡς οὐδὲν τῶν καθαρῶς διαφανῶν, καὶ διέτριψα δὴ εἰς ὅσον πλεῖστον ἐξῆν. ὡς δ' ἐξέβην ἐπὶ τὴν ὄχθην, θέρμη διὰ παντὸς ἐχώρει τοῦ σώματος καὶ ἀτμὸς ἄνω πολὺς, καὶ πάντα ἐπεφοίνικτο, καὶ τὸν παιᾶνα ἥδομεν. καὶ ὡς ἐπανήειμεν, αὐθις αὖ ὕδωρ ἐπιγίγνεται ἐκ Διὸς, καὶ τὸ τρίτον τῶν λουτρῶν εἰς τοῦτο ἐτελεύτησεν. Ἔτερον τοίνυν ἐν Ἑλαίᾳ ταύτῃ γενόμενον. ἔπεμψέ με λουσόμενον θαλάττῃ, πλοῖόν τε δὴ προειπὼν Ἀσκληπιὸν ὁρμοῦν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος, καθ' ὃ ῥίψαι δεῖν ἑαυτὸν, καὶ φωνάς τινας τῶν ναυτῶν καὶ ἕτερα ἃ οὐ μέμνημαι πάνθ' ἐξῆς τοῖς μεθ' ἡμέραν ἀποβᾶσιν ὁμολογήσαντα. ^[35]

303 ὡς οὖν κατήλθομεν εἰς τὴν Ἑλαίαν, παρήμην ἔξω πρὸς τὸν λιμένα, καὶ εὐθὺς μὲν τὸ πλοῖον εὐρίσκετο, Ἀσκληπιὸς ὄνομα, εὐθὺς δ' ἐβόων οἱ ναῦται τὸν θεὸν, ὡς εἶδον τὰ γινόμενα. ἦν δὲ ἀπαρκτίας λαμπρὸς, ὥστ' ἐκβὰς ἐδεήθην σκέπης. πάλιν οὖν τῆς ἐπιούσης νυκτὸς κελεύει τῇ μὲν θαλάττῃ κατὰ ταῦτά χρῆσθαι, ἐκβάντα δὲ τοῦ ὕδατος στάντα ἐναντίον τοῦ ἀνέμου οὕτω θεραπεῦσαι τὸ σῶμα. καὶ ὅτι μὲν πολλοῖς ἤδη τοιαῦτα ἐπιτέτακται σύνοιδα· ἀλλὰ πρῶτον μὲν κατ' αὐτὸ τοῦτο θαυμαστότερον τὸ τοῦ θεοῦ, ἐπὶ πολλῶν καὶ συνεχῶς τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ πρόνοιαν ἐμφανίζοντος, ἔπειτα εἴ τις ἅπαν τὸ ἡμέτερον ἐνθυμηθείη. καίτοι τίς οἶός τ' ἂν εἴη λογισμῷ λαβεῖν ἐν οἷς ἡμεῖς ἦμεν τότε; ἴσασι δὲ οἱ ἐφ' ἐκάστων παρόντες, τοῦτο μὲν ὡς τὰ τοῦ χρωτὸς εἶχε, τοῦτο δὲ ὡς τ' ἀνδοθεν. ἔτι δὲ ῥεῦμα ἐκ τῆς κεφαλῆς ὅσαι καὶ ἡμέραι καὶ νύκτες φερόμενον καὶ κλυδώνιον ἐν τῷ στήθει καὶ πνεῦμα ἀντανιὸν πρὸς τὸ ῥεῦμα ἄνω καὶ συνισχόμενον ἐν τῷ τραχήλῳ, καὶ πιμπρὰν, καὶ τοσαύτην αἰὲ τοῦ θανάτου τὴν προσδοκίαν, ὥστε μὴδ' οἰκέτην καλέσαι θαρρεῖν, ἀλλὰ νομίζειν μάτην ἂν καλεῖν, φθῆναι γὰρ ἂν τὸ χρῆμα περανθέν. πρὸς δὲ τούτοις ὧτων καὶ ὀδόντων παντοῖα συμπτώματα καὶ τάσιν ἐν κύκλῳ τῶν φλεβῶν καὶ τροφῇν ἄπορον μὲν κατέχειν, ἄπορον δὲ ἐμεῖν· ὅ τι γὰρ καὶ μικρὸν ψαύσειε τῆς φάρυγγος ἢ τῆς ὑπερώας, ἔκλειε τὸν πόρον, κᾶτα ἀναλαβεῖν οὐκ ἦν. ὀδύνη δὲ εἰς ἐγκέφαλον διάπυρος καὶ προσβολαὶ πᾶσαι, κὰν ταῖς νυξὶν ἀμηχανία κατακλίσεως, ἀλλ' ἔδει μετεωρίσαντα αὐτὸν καρτερεῖν προκεκυφότα, τὴν κεφαλὴν ἔχοντα πρὸς τοῖς γόνασι. τούτοις δ', οἶμαι, τοιούτοις οὔσι καὶ ἐτέροις μυρίοις ἀναγκαίως εἶπετο ἐρίοις τε κατελίσχθαι καὶ ἐτέροις σκεπάσασθαι· καὶ κάθειρξις ἦν ἀκριβής, συγκεκλειμένων πάντων, ὥστε ἡμέρα μὲν νύκτα ἡδύνατο, αἱ δὲ νύκτες ἀνθ' ἡμερῶν ἦσαν ἄγρυπνοι. ^[35]

304 Τίς κεν ἐκεῖνα πάντα γε μυθήσαιο καταθνητῶν ἀνθρώπων; οὐ γὰρ πεντάετες οὐδ' ἐξάετες οὐκ ἀρκεῖ. ἀλλ' οὐκ ἐλαττόνων ἴσως ἐστὶ χρόνων ἢ διήγησις ἢ ἐν ὅσοις τὰ πράγματα ἐγίνετο. εἰ δὴ ταῦτά τις προσλογίσαιο καὶ σκέψαιο ἐφ' ὅσων καὶ οἶων τῶν παθημάτων καὶ ὁποίας τῆς περὶ ταῦτα ἀνάγκης εἰς θάλατταν καὶ ποταμοὺς καὶ φρέατα ἐκόμιζε, καὶ τῷ χειμῶνι μάχεσθαι προσέταττε, φήσει πᾶν ὡς ἀληθῶς περαιτέρω θαυμάτων εἶναι, καὶ τοῦ τε θεοῦ τὴν δύναμιν καὶ τὴν πρόνοιαν μειζόνως ὄψεται, κάμοι συνησθήσεται τῆς τιμῆς ἣν ἐτιμώμην, καὶ οὐκ ἂν τῆς ἀσθενείας μᾶλλον συνάχθοιτο. Πόθεν οὖν συνεσκευάσθη τοσοῦτον πρᾶγμα ἴσως ἂν τις ἀκοῦσαι δεηθείη. τὸ δ' ἐστὶ μὲν πέρα ἢ κατ' Ἀλκίνου ἀπόλογον, πειράσομαι δὲ πῶς ἐξ ἐπιδρομῆς εἰπεῖν. ἐξῆλθον εἰς Ῥώμην χειμῶνος μεσοῦντος, κάμνων οἴκοθεν εὐθὺς ἐξ ὑδάτων καὶ ψύξεως οὐδεμίαν τῶν παρόντων ὥραν ποιησάμενος, τῇ δ' ἀσκήσει τοῦ σώματος πιστεύων καὶ τῇ περὶ πάντα ἀγαθῇ τύχῃ. καὶ προελθὼν ἄχρι Ἑλλησπόντου τό τε οὖς ἔκαμνον καθ' ὑπερβολὴν καὶ τᾶλλα οὐχ ὡς ἔτυχε διεκείμην, καὶ μικρόν τι ῥαῖσας τὸ πέρα προήειν. μετὰ ταῦτα ὑετοὶ, πάγοι, κρύσταλλοι, ἄνεμοι πάντες· Ἔβρος μὲν ἄρτι κεκομμένος, ὥστ' εἶναι πλοίοις διαβατὸς, εἰ δὲ μὴ, πᾶς ἡπείρωτο ὑπὸ κρυστάλλου· πεδία δὲ λιμνάζοντα ὅσον ὀφθαλμὸς ἐπέιχε· καταγωγίων δὲ ἀπορία, καὶ πλεον ἐκ τῶν ὁροφῶν τὸ ὕδωρ ἢ ἐκ Διὸς ἔξω ῥέον· καὶ τούτοις ἅπασιν ἔπειξις καὶ δρόμος παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν τε καὶ δύναμιν τοῦ σώματος. οὔτε γὰρ οἱ τὰς ἀγγελίας κομίζοντες τῶν στρατιωτῶν ἡμᾶς γε παρήλθον, ἵνα μὴδὲν εἴπω πλεον, τῶν τε

οἰκετῶν ἐπὶ σχολῆς ὠδοιπόρουν οἱ πλείους. ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς ἀγωγοὺς αὐτὸς ἀνεζήτουν, εἴ που δεήσειε, καὶ ἦν οὐδὲ τοῦτο ἀπὸ τοῦ ῥάστου γιγνόμενον. ἔδει γὰρ ὑποφεύγοντας οἶα βαρβάρους ἀνθρώπους ἔλκειν, τὰ μὲν πείθοντα, ἔστι δ' ἢ καὶ χειρούμενον. ἐκ δὴ τούτων ἀπάντων ἡ νόσος ἦρετο. καὶ τοῦτο μὲν περὶ τῶν ὀδόντων ἐν παντὶ κατέστην, ὥσθ' ὑπεῖχον τὰς χεῖρας, ὡς αἰεὶ δεζόμενος. τροφῆς δὲ καὶ παντάπασιν ἀπεκεκλείμην, ὅτι μὴ γάλακτος μόνου τοῦ τε ἄσθματος περὶ τὸ στήθος ἡσθόμην τότε πρῶτον καὶ πυρετοὶ κατέλαβον ἰσχυροὶ καὶ ἄλλα ἀμύθητα· καὶ ἐκείμην ἐν Δέσσει πρὸς τῷ καταρράκτη, καὶ μόλις ἡμέρᾳ ἑκατοστῇ ὕστερον ἢ ἐκινήθην οἴκοθεν ἐν Ῥώμῃ γίγνομαι. ^[5]

305 καὶ μετ' οὐ πολὺ τὰ σπλάγχνα ὠδήκει καὶ τὰ νεῦρα κατέψυκτο καὶ φρίκη διέθει διὰ παντὸς τοῦ σώματος καὶ τὸ πνεῦμα ἀπεκέκλειτο. καὶ οἱ ἱατροὶ καθάρσεις προσήγον καὶ πίων ἐλατήριον εἰς δύο ἡμέρας ἐκαθαίρομην, ἕως εἰς αἶμα ἀπέσκηψε. καὶ πυρετοὶ κατέλαβον καὶ πάντ' ἦν ἄπορα ἤδη καὶ σωτηρίας οὐδ' ἠτίσουσιν ἐλπίς. καὶ τέλος οἱ ἱατροὶ κατέτεμνον ἐκ τοῦ στήθους ἀρξάμενοι πάντα ἐξῆς ἄχρι πρὸς τὴν κύστιν κάτω καὶ ὡς ἀνθήψαντο αἱ σικύαι, παντάπασι τὸ πνεῦμα ἀπελήφθη, καὶ διήλθεν ὀδύνη ναρκώδης καὶ ἄπορος φέρειν, καὶ πάντα αἷματι ἐπέφυρτο καὶ γίγνομαι ὑπεραλγείνός. καὶ τῶν σπλάγχνων ἡσθανόμην οἷον ψυχρῶν τε καὶ ἐκκρεμαμένων, καὶ τὸ τῆς ἀμηχανίας τῆς περὶ τὴν ἀναπνοὴν ἐπετάθη. καὶ τί χρὴ ποιεῖν οὐκ ἦν, καὶ γὰρ σίτον αἰρουμένῳ καὶ διαλεγομένῳ μεταξὺ προσίστατο καὶ ἔδει πεπνίχθαι δοκεῖν. καὶ ἡ ἄλλη τοῦ σώματος ἀσθένεια κατὰ λόγον τούτων ἦν. φάρμακα δὲ θήρειά τε καὶ ἄλλα παντοῖα τηνάλλως ἐδίδοτο. ἐδόκει δὲ χρῆναι κομίζεσθαι οἶκαδε, εἴ πως εἴη διαρκέσαι. κατὰ γῆν μὲν οὖν ἄπορον ἦν, οὐ γὰρ ἔφερε τὸ σῶμα τὸν σεισμόν· πλὴν δὲ ἐπεχειροῦμεν. τῶν δ' ὑποζυγίων τὰ μὲν ὑπὸ τῶν χειμῶνων ἐτεθνήκει, τὰ δὲ περιόντα ἀπεδιδόμεθα. καὶ συμβαίνει τις Ὀδύσσεια, εὐθύς μὲν ἐν τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει ζάλη καὶ ζόφος καὶ λίψ καὶ ταραχὴ τῆς θαλάττης ἀκατάσχετος, καὶ ὁ κυβερνήτης μεθῆκε τοὺς οἶκας, καὶ ὁ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται σποδὸν καταχεάμενοι σφᾶς τε αὐτοὺς ἀπώμωζον καὶ τὸ πλοῖον. ἡ δὲ ἐπείσερρει πολλὴ κατὰ πρῶραν καὶ κατὰ πρύμναν ἢ θάλαττα, καὶ κατεκλυζόμην τῷ τε ἀνέμῳ καὶ τοῖς κύμασι, καὶ ταῦτα ἐγίγνετο ἡμέραν καὶ νύκτα. μέσαι νύκτες σχεδὸν ἦσαν, ἡνίκα πρὸς τὴν Πελωρίδα ἄκραν τῆς Σικελίας προσηνέχθημεν. ^[35]

306 ἔπειτα ἐν πορθμῷ πλάναι καὶ δρόμοι, τὰ μὲν εἰς τὸ πρόσθεν, τὰ δὲ εἰς τοῦπίσω. τοῦ δὲ Ἀδρίου τὸ μὲν πέλαγος δυοῖν νυξὶ καὶ ἡμέρᾳ διήλθομεν, ἀποφητὶ παραπέμποντος τοῦ ῥεύματος. ὡς δ' ἔδει πρὸς τὴν Κεφαλληνίαν προσχεῖν, αὐθις αὖ κύμα ὑψηλὸν, καὶ τὸ πνεῦμα οὐκ ἔφερεν, ἀλλ' ἐπλανώμεθα ἄνω καὶ κάτω, κάματος παντοδαπὸς τοῦ σώματος καὶ λύσις. τὰ δ' ἐν τῷ πορθμῷ τῷ Ἀχαϊκῷ πάλιν συμβάντα ὑπ' αὐτὴν ἰσημερίαν ἀράντων τῶν χρηστῶν ναυτῶν ἐκ Πατρῶν ἄκοντος ἔμοῦ καὶ ἀντιλέγοντος ἐξ ἀρχῆς οὐδ' ἂν λέγων εἴποις, ἐν οἷς ἅπασι τό τε στήθος καὶ τᾶλλα ἔτι μειζόνως ἐκακοῦτο. παραπλήσια δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ Αἰγαίῳ, μοχθηρία κυβερνήτου καὶ ναυτῶν γενόμενα ἐναντία τοῖς πνεύμασι πλεῖν ἀξιούντων καὶ μηδὲν ἀκούειν ἐθελόντων ἔμοῦ. τέτταρες πάλιν αὐται πρὸς ταῖς δέκα ἡμέραι καὶ νύκτες, χειμῶνος κύκλῳ διὰ παντὸς τοῦ πελάγους φερομένων, κὰν ταύταις ἀσιτία οὐκ ὀλίγαι, καὶ μόλις Μιλήτῳ προσηνέχθημεν. καὶ οὔτε ἴστασθαι δυνατὸς ἦν τά τε ὧτα ἐξεκεκώφητο, ἡνώχλει τε οὐδὲν ὅ τι οὐ. καὶ κατὰ μικρὸν προσιόντες οὕτω γιγνόμεθα ἐν τῇ Σμύρνῃ, πέρα πάσης ἐλπίδος. καὶ χειμῶν ἤδη ἦν καὶ τὰ τῆς ὑπερώας παντάπασι δυσχερῶς εἶχε καὶ τᾶλλα ὡσαύτως. καὶ συνήλθον οἱ τε ἱατροὶ καὶ γυμνασταὶ, καὶ οὔτε βοηθεῖν εἶχον οὔτε ἐγνώριζον τὴν ποικιλίαν τῆς νόσου. τοσοῦτον δ' οὖν συνέδοξεν, εἰς τὰς πηγὰς τὰς θερμὰς κομίσαι, ἐπεὶ καὶ τὸν ἐν τῇ πόλει ἀέρα φέρειν οὐχ οἶός τε ἦν. καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις δὴ μικρῷ πρόσθεν διηγούμεν. ἐκ τοιούτων καὶ τοσοῦτων ὡς βραχέως τε καὶ ἀμυδρῶς εἰπεῖν ἡ νόσος ἡσκήθη καὶ συνεσκευάσθη, κατὰ προσθήκην χρόνου προϊούσα αἰεὶ. καὶ παρελθόντος ἑνιαυτοῦ καὶ μηνῶν ἐπὶ τὴν ἐν Περγάμῳ καθέδραν ἦλθομεν. Νῦν δὲ ὅθεν

ἐξέβημεν τρεπώμεθα πρὸς τὰ λουτρά τὰ θεῖα· ὁδύναι δὲ καὶ νόσοι καὶ κίνδυνοι πάντες ἐρρόντων. [30]

307 ἐγκατεκεκλίμην μεταξὺ τῶν τε θυρῶν καὶ τῶν κιγκλίδων τοῦ νεῶ κατὰ δὴ τινα ὀνείρατος ὄψιν· καί μοι χρῆ ὁ θεὸς τὸ ἔπος τόδε Ἑσπέριοι δ' ἤκμαζον ἐπὶ κρήναις χλοεραῖσιν. ἔπειτα ἐχρίόμην τε ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐλούμην τῷ φρέατι τῷ ἱερῷ, καὶ οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐχ ὀρῶν ἠπίσται. καὶ μικροῦ πᾶσαν ἐξέβαλον τὴν νόσον, εἰ μὴ τοῦ θεοῦ σημεῖα φαίνοντος καὶ μεταβάλλοντος ἤδη τὴν δίαιταν αὐτὸς μὲν οὕτως εἶχον ὡς ταύτη ποιήσω, βουλὴ δὲ κακὴ νίκησεν ἐταίρων, οἱ σοφίας τε ἀντιποιοῦμενοι καὶ τινα ἔχουν περὶ ταῦτα δοκοῦντες δεινότητα ἀτοπώτερον τὰ ἐνύπνια ἐξηγοῦντο, φάσκοντες δι' ὑπερβολῆς ἐνδείκνυσθαι τὸν θεὸν ὅτι χρὴ μένειν ἐπὶ τῶν αὐτῶν. καὶ γὰρ συνεχώρησα ἄκων μὲν καὶ ὑφορώμενος καὶ νομίζων αὐτὸς ἄμεινον γινώσκειν, ὡς δ' ἂν μὴ δοκοῖν ἐμαυτῷ τις εἶναι μόνῳ πειθόμενος. παθὼν δ' ἔγνων καλῶς ὡς ὀρθῶς ἐγίνωσκον. ἀλλ' ὅσα μὲν σύμβουλοι διήμαρτον χωρὶς ἔστω· καίτοι καὶ ταῦτα ἔοικε τῶν σφόδρα πρὸς τὸν θεὸν εἶναι. τὸ γὰρ τὴν αὐτὴν δίαιταν καὶ τὰ αὐτὰ πράγματα, ὁπότε μὲν ὁ θεὸς ἡγοῖτό τε καὶ διαρρήδην εἴποι, σωτηρίαν, ἰσχὺν, κουφότητα, ῥαστώνην, εὐθυμίαν, πάντα τὰ κάλλιστα καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ φέρειν, ἄλλου δὲ του συμβουλευσάντος καὶ μὴ στοχασαμένου τῆς γνώμης τοῦ θεοῦ πάντα τὰναντία τούτοις ἐπιφέρειν, πῶς οὐ μέγιστον σημεῖον τοῦ θεοῦ τῆς δυνάμεως; φέρε δὴ πάλιν τῶν παρ' αὐτοῦ μνημονεύσωμεν. ἦν ἰσημερία ἢ μετὰ χειμῶνα ὅτε πηλοῦνται τῷ θεῷ, ἐμοὶ δ' οὐχ οἷόν τ' ἦν, εἰ μὴ τι σημήνεια παρακινεῖν. ἀπώκνησα οὖν ἢ δὲ ἡμέρα κατὰ μνήμην ἐμὴν καὶ πάνυ ἁλεεινὴ ἐγένετο. οὐ πολλὰς δὲ ὕστερον ἡμέραις χειμῶν ἐπιγίγνεται καὶ βορέας ἐώθει πάντα τὸν οὐρανὸν, καὶ νεφέλαι μέλαιναί ἡγείροντο συνεχεῖς, καὶ πάλιν ἐκ νέας χειμῶν. τοιούτων δ' ὄντων προσέταξε χρῆσθαι τῷ πηλῷ πρὸς τῷ φρέατι τῷ ἱερῷ καὶ λούσασθαι αὐτόθεν. παρέσχον οὖν θέαν καὶ τότε, τοσαύτη δ' ἦν τοῦ τε πηλοῦ καὶ τοῦ ἀέρος ἢ ψυχρότης ὥστε ἔρμαιον ἐποίησάμην προσδραμεῖν τῷ φρέατι, καί μοι τὸ ὕδωρ ἀντ' ἄλλης ἀλέας ἤρκεσε.

[35]

308 Καὶ ταῦτ' ἐστὶ τὰ πρῶτα τοῦ θαύματος. τῇ δ' ἐπιούσῃ νυκτὶ προστάττει τῷ τε πηλῷ πάλιν κατὰ τὰ αὐτὰ χρῆσθαι καὶ δραμεῖν κύκλῳ περὶ τοὺς νεῶς εἰς τρίς· καὶ τοῦ βορέου τὸ χρῆμα ἀμύθητον ἦν καὶ ὁ κρυμὸς ἐπηύξητο, οὐχ οὕτως πυκνὴν εὗρες ἂν ἐσθῆτα ὥστε ἱκανὴν εἶναι στέγειν, ἀλλὰ διεξήει καὶ προσέπιπτε ταῖς πλευραῖς ὥσπερ βέλος. τῶν οὖν ἐταίρων τινὲς ὥσπερ εἰ παραμυθεῖσθαι με βουλόμενοι καὶ ταῦτα οὐδὲν δεόμενον ἔγνωσαν παρακινδυνεῦσαί τε καὶ μιμήσασθαι. ἐγὼ μὲν δὴ χρισάμενος περιέθεον παρέχων τῷ βορέᾳ ξαίνειν εὖ καὶ καλῶς, καὶ τελευτῶν προσελθὼν πρὸς τὸ φρέαρ ἀπελουσάμην· τῶν δὲ ὁ μὲν τις εὐθὺς ἀπεστράφη, ὁ δὲ σπασμῷ τε εἶχετο καὶ κομισθεὶς ὑπὸ σπουδῆς εἰς βαλανεῖον μετὰ πολλῶν πραγμάτων ἐξεθερμαίνετο. ἡμεῖς δὲ ἥδη τὸ μετὰ τοῦτο ἡρινὴν ἡγομεν ἡμέραν· αὐθις δὲ χειμῶνος ὥρα καὶ πάγου καὶ πνεύματος οἷου ψυχροτάτου κελεύει λαβόντα τοῦ πηλοῦ καὶ περιχεάμενον καθέζεσθαι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἱεροῦ, καλοῦντα Δία, θεὸν ὕπατον καὶ ἄριστον. ἐγίνετο καὶ ταῦτα ἐν πολλοῖς τοῖς θεαταῖς. ὁ τοίνυν οὐδενὸς ἦττον ἐθαυμάσθη τῶν εἰρημένων, ὅτε γὰρ ἡ συνέχεια τῶν πυρετῶν ἦν ἡμέρας τετταράκοντα καὶ ἔτι πλείους, καὶ τινες καὶ τῶν λιμένων ἐπάγησαν καὶ τῆς πρὸς Ἑλαίᾳ θαλάττης ὅσον ἐκ Περγάμου κατιόντι ὁ αἰγιαλὸς ἐπέχει, τότε μοι προστάττει χιτωνίσκον ἐνδύναμι λινοῦν καὶ μὴδ' ὅτιοῦν ἄλλο, ἀλλ' ἐν τούτῳ διακαρτερεῖν, καὶ προελθόντα ἐξ εὐνῆς ἀπονίψασθαι ἐπὶ τῆς κρήνης ἕξω. ἦν δ' ἔργον τυχεῖν ὕδατος, ἀλλὰ πάντα ἐπεπήγει, καὶ ὁ κρουνοὺς εὐθὺς ἀπεψύχετο ἐν αὐτῷ, καὶ οἷον κρυστάλλου τις αὐλὸς ἦν, καὶ ὅτι δὲ ἐγχείαι θερμὸν, παραχρῆμα ἐπήγνυτο. ὅμως δὲ τῇ τε κρήνῃ ὠμιλήσαμεν καὶ ὁ λινοῦς ἤρκεσε, καὶ πάντες μᾶλλον ἐρίγων, καὶ ἡ δίαιτα σχεδὸν ἢ πλείστη περὶ τὸ ἱερὸν ἡνύσθη μοι. ἀδελφὰ δὲ τούτων καὶ αἱ τῶν χειμῶνων ἀνυποδησίαι αἱ συνεχεῖς καὶ διὰ παντὸς τοῦ ἱεροῦ

κατακλίσσεις, ἐν ὑπαίθρῳ τε καὶ ὅπου τύχοι, καὶ οὐχ ἥκιστα δὴ ἢ ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ νεῶ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἱερὰν λαμπάδα τῆς θεοῦ γενομένη. ^[35]

309 ἐφόρεσα δὲ καὶ ἱμάτιον χιτωνίσκου χωρὶς, οὐκ οἶδ' ὅποσας τινὰς ἡμέρας. καὶ μὴν ὅσα αὖ ποταμοῖς, πηγαῖς, ἢ καὶ θαλάττῃ προσέταξε χρήσασθαι, ἢ πρότερον τούτων ἢ ὕστερον, τὰ μὲν πρὸς Ἑλαίᾳ, τὰ δὲ Σμύρνῃ, καὶ ἐν οἷσινσι τοῖς καιροῖς ἕκαστα αὐτῶν, ἀμύθητα ἂν εἴη λέγειν. ἀλλ' ὅτ' ἔναγχος εἰς τὴν Ἑφεσον ἀπέστειλε κατὰ τοὺς λόγους, ὕσθημεν καὶ παρὰ τὴν ὁδὸν πολλῶ, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, τὴν γὰρ δευτέραν αὐτὸς ἐπέσχε, καὶ συνέβη τὸ ὕδωρ εὐθύς τότε γίγνεσθαι. σχεδὸν δὲ οὐκ εἰς ἐκείνην ἔφερε μόνον τὰ φανθέντα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπιούσαν, κἀγὼ προὔλεγον ταῦτα τοῖς σὺν ἑμαυτῷ. οἱ δὲ τὴν ἑτέραν ἔφερον τὴν τοῦ προϊέναι, ἄλλως τε καὶ τὴν σπουδὴν ὀρῶντες τῶν ἀνθρώπων ὡς εἶχον πρὸς ἡμᾶς. εἰσὶ γὰρ οἱ βαδίζοντες εἰς Πέργαμον τῶν θεωριῶν ἕνεκα, καὶ ὡς εἶδον ἡμᾶς, ἀνέστρεψαν εἰς τὴν Ἑφεσον δρόμῳ. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως εἶχεν. ὕσθέντος δέ μου καὶ ἀγωνιῶντος οὐ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἑφέσῳ ἐγενόμην, ἐπιτάττει ψυχρὸν λουτρὸν, καὶ ἐλουσάμην ἐν τῷ γυμνασίῳ τῷ πρὸς τῷ Κορεσσῷ. οἱ δ' ὀρῶντες οὐχ ἥττον τὸ λουτρὸν ἢ τοὺς λόγους ἐθαύμαζον· τὰ δ' ἀμφότερ' ἦν παρὰ τοῦ θεοῦ. ^[20]